

**Euskarazko irakasmaterialaren
idazkuntzaren garapena.
Amaitu gabeko historia kolektiboaren atal baten
bertsio pertsonala**

Jose Ramon Etxebarria Bilbao
UEUKidea eta EHUko irakaslea

Gasteizen, 2018ko ekainaren 21ean

Memoria historikoaren garrantzia

Memoriaren bertsioak:

- ❑ Bertsio ofiziala
  - “egiantzeko” kontakizuna,
  - inoiz ez osoa, inposatua,
  - niretzat, ia beti faltsua,
  - egiaren itxuraz mozorrotua.

- ❑ Geuk eginiko historia geuk kontatua
  - esperientzia pertsonalean oinarriturikoa,
  - geure bertsio pertsonala/kolektiboa,
  - geure bermeaz,
  - geuretzat egiazkoa.

Baionako Euskal Idazkaritza, zinezko detonagailua (1964)

Idazle gazteek bultzatua

Euskaltzaindiari zuzendurik, hiru atalez osaturiko txostena:

- ortografia,
- deklinabidea,
- aditza.

Mugimendu nazionala:

- Euskal Herriko lurralde eta euskalki guztiak,
- Sinboloa, *h* letra.

Adineko euskalari jakintsuen babesa

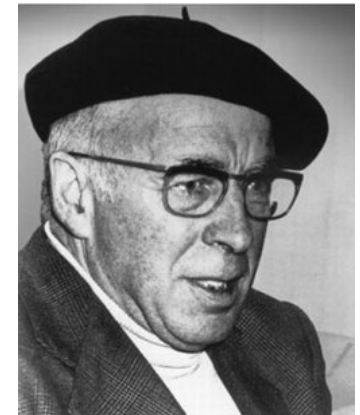
Jose Luis Alvarez
Enparantza
Txillardegi, 1929-2012

Jean-Louis Davant
1935

Piarres Lafitte
1901-1985

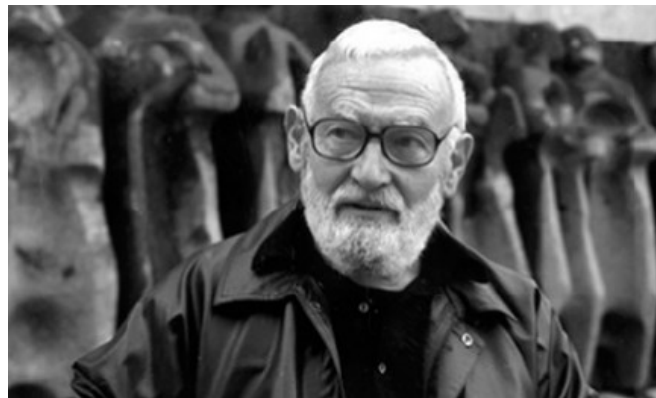
Piarres Lartzabal
1915-1988

Arantzazuko giro kulturala, 1956-1968

Jakin aldizkaria, 1956

Jakinen konpromisoa Baionakoarekin:

«*Jakinek* erabaki hauek guztiak onartu egin ditu, eta bete egingo ditu»

Jorge Oteiza
1908-2003

Quousque tandem...!
(1963)

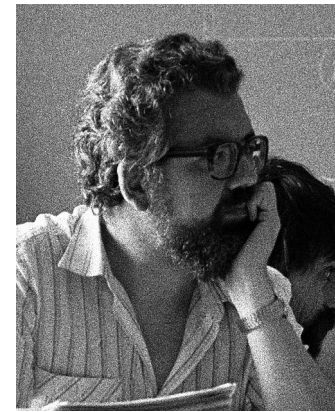
J. Intxausti
1936

J. Azurmendi
1941

J. M. Torrealdei
1942

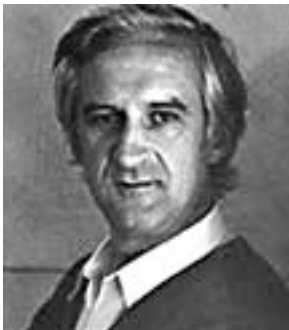

P. Agirrebaltzategi
1942

Idazle eta euskaltzale gazteen bultzada: Ermuko zina (1968)

Hirurogeita hiru euskaltzalek sinatua.
Txostenen prestatzaileak:

Xalbador Garmendia
Juan Antonio Letamendia
Imanol Laspiur

X. Garmendia
1932

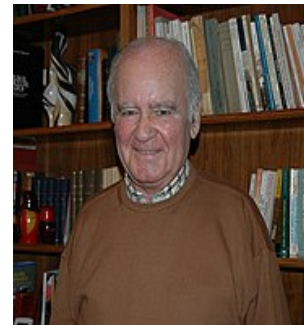
J. A. Letamendia
1940

Imanol Laspiur
1929-1998

Juanito San Martín
1922-2005

Serafin Basauri
1935

Bego Etxebarria
1942-2018

Irteerakoa eztanda: Euskaltzaindiaren Biltzarra Arantzazun (1968)

Arantzazun 1968an bildutakoen familia-argazkia

Irteerakoa eztanda: Euskaltzaindiaren Biltzarra Arantzazun (1968)

Koldo Mitxelena
1915-1987

Luis Villasante
1920-2000

Aditz batua osatzeko batzordea (1972)

Euskaltzale autodidakta ekintzaileen ekina

Anaitasuna aldizkariko azkenaurreko orrialdea.

Imanol Berriatua
1914-1981

Ikas zeure hizkuntza

I. HIZTEGIA
Ale honetan izartxo bategaz agertzen diren berbak
IMANOL BERRIATUAK

ABELGORRI, ganado vacuno.
ABELTZAIN, abere zain, ganadero.
ABERKIDE, compatriota.
ABIADA, velocidad.
ADIN, edade.
ADITZ, verbo.
AGIAN, seguramente, probablemente.
AHATZ, ahantz, ahaztu, ahantzi (potentzialetan).
AHUL, makal.
AITABITXI, padrino, parrain.
ALBISTE, berri, noticia.
ALDERANTZIZ, al revés.
ALDRA, talde.
ALEGIA, hots, esto es, es decir.
ALOR, arlo, sail.
AMAMA, amona, amatxi.
ANTZA, antza denez, itxura denez, al parecer.
ARDURA, axola, arta.
ARDURADUN, axoladun, artadun.
ARDURAGARRI, axolagari.
ARE, oraindik, aín, encore.
ARERIO, etsai, enemigo.
ARITU, ari izan, ihardun.
ARRAINZU, captura de peces.
ARRAPALADAN, arinak arin, rápidamente.
ARRO, coquesa, bassin.
ASKI, nahiko.
ATONDU, preparar, disponer, arranger.
AUSART, atrevido, valiente.
AUSARTU, atreverse.

BAITA, bait da, da eta.
BALDINTZA, condición.
BARIK, ordez, gabe.
BATU, batutako, baturiko.
BATZUK, zenbait. (Batzuek aktibo, batzuk pasibo).
BEDEREN, behinik behin, behintzat.
BERAGAZ, berarekin.
BERAKATZ, baratxuri, ajo, ail.
BERBA, hitz.
BERBALDI, hitzaldi, mintzaldi.
BEREZIKI, batez ere.
BIDE, antza, nonbait, agian.
BIHUR, bihurtu, bilakatu (potentzialetan).
BILAKA, bilakatu, bihurtu.
BILDU, batu.
BILDUMA, colección.
BIRAO, anatema, maldición, blasfemia.
BORTITZ, sendo, indartsu.

DAGOKE, dago nonbait.
DAKIKEGU, dakigu nonbait.
DAKIKEZUE, dakizue nonbait.
DATEKE, da nonbait.
DATXEKO, etxekitzen (etxikitzzen) zailo, se le adhiere, se le añade.
DATZA, etzanik dago, yace, consiste.
DENDA, botiga.
DIRATEKI, dira nonbait.
DUKE, du nonbait.
DUKEGU, dugu nonbait.

EBANENTZ, eban ala ez.
EGITURA, estructura.
EI, omen.
EKIALDE, eguzki alde, oriente, Este.
EKINTZAILE, activista, militante.
ERABAT, quitziz, completamente.
ERAKUNDE, institución.
ERDIETSI, ardietsi, lortu.

EROAN, eraman.
ERORI, jausi.
ERRAIN, nuera, belle-fille.
ERREGALATU, donner en cadeau.
ERREGALU, cadeau.
ERRENTADORE, maíster, Inquillino, locataire.
ERRESUMA, erreinu, estadu.
ERRU, hoben.
ERTZ, begi.
ETSI, desesperado, desalentado.
EUSTAGA, puntal, étai, appui.
EZARIAN EZARIAN, geldiro geldiro.
EZIZEN, esudainmo.
EZKUTATU, ésconder, cacher.

FROGANTZA, prueba, demostración.
FROGATU, probar, demostrar.
FUNTS, fondo.

GATAZKA, conflicto.
GERTAKARI, gertaera, jazoera.
GIXON, gizontxo, homúnculo.
GORRI, banco de peces.
GURIA, nahi.
GURAKO, deseoso, désireux.

HAINA, beste, bezainbat.
HAINITZ, asko.
HARAN, valle.
HAZIL, noviembre.
HEGALUZE, bonito, germon.
HEIAGORA, heia goratu, deihadar egin (potentzialetan).
HELSURU, fin, objetivo.
HERTSATU, contraer, rétrécir.
HERTSI, hestu.
HEZIERA, educación.
HIRI, huri, ciudad.
HIRIMURRU, muralla.
HOIK, horreek. (Holek aktibo, hoik pasibo).
HOTS, esto es, es decir.
HURBIL, hur.
HURI, hiri, villa.

IGARO, iragan, pasatu.
IHAZ, igaz, jaz.
IKUR, simbolo.
INKESTA, encuesta.
IRAGAN, igaro, pasatu.
IRAIL, septiembre.
IRAULTZA, revolución.
IRAULTZAILE, revolucionario.
IRITXI, heldu.
IRIRATI, radio.
IRTEN, urten, atera, jalgi.

JAR, jarri (inperatibo, sujuntibo eta potentzialetan).
JASAN, jaso, soportar, sufrir.
JAUSI, erori.
JAZO, gertatu.
JAZOERA, gertakari, gertaera.
JO, considerar.
JOSKERA, sintaxis.

KOHETE, fusée.
KONPON, konpondu (potentzialetan).
KONPRA, erosketa, erospen.
KONTURATZEKE, konturatu gabe.
KOSTAJAGOLE, guardacosta.

KOTXE, voiture.
KRIADA, nescame, domestique.

LABORE, cereal.
LAMERA, lameda, alameda.
LARREGI, gehiegi.
LAUTADA, ordoki, llanada.
LEBAZALE, legazale, legatz zale, merlucero.
LEGEZ, lez, bezala.
LEHIAKETA, competición.
LESTE, ekialde, Este.
LIZARRA, Estella.
LOR, lortu, ardietsi (potentzialetan).
LORTU, erdietsi, ardietsi.
LOTSA, ahalge, herabe.

MAIZ sarri.
MENTO, momento.
MENDE, siglo.
MENDEBALDE, mendebal alde, occidente Oeste.

NOSKI, naski, ciertamente.

OLA, fábrica, usine.
OMEN, ei.
ONDRA, ohore.
ONURAGARRI, provechoso.
OPARO, jori, ugari, aberats.
ORDUJANDANIK, ordutik aurrera.
ORMA, paret, murru.
OSTEAN, ondoren, ondoan.
OSTEGUN, eguen.
OSTERA, ordea, berriz, aldiz.

PAIRATU, sufritu.
PROLETALGO, proletariado.

SAIA, salatu, bermatu (optatiboetan).
SALBUESPEN, excepción.
SARRITAN, maizetan.
SERORA, sor, monja.
SO EGIN, behatu, begiratu.
SOILIK, meramente.
SOILKI, meramente.
SOLO, soro.
SUKALDI, guisado, ragoût.

UDAL, municipio, commune.
UGAZABA, amo, maître.
UHARTE, isla.
ULER, ulertu, konprenitu (aditz* laguntzaile gabeko galdotan).
UNE, gune.
UZTAIL, julio.

YEUS, ezertxo. (Deus hitzaren diminutiboa).

ZATEKEEN, izango zen.
ZEGOKEEN, egongo zen.
ZEHARKA, indirectamente.
ZI AKO, nolako.
ZELAN, nola.
ZENBAIT, batzuk.
ZENBATU, kontatu.
ZEREN, ze, pues.
ZUR, egur, bois.

Kultura

ERRELATIBITATEAREN TEORIAZ

—Osaba, gaur eskolan irakaslea Einstein-en teoriaz mintzatu zaiku pixka batez.

—Eta zer kontatu dautzue?

—Hara! Euklides-en espazioa hiru neurritakoa zela, luze, zabal eta garai, eta hiru neurri hauen koordenadaz edozein puntu edo gorputz muga zitekeela.

—Bai, hori horrela duk, loba.

—Baina Einsteinek, espazioaren hiru koordenadaz gainera, beste laugarren koordenada bat topatu zuen, hau da, denboraren koordenada. Honek esan nahi du, irakasleak esplikatu daukunez, gorputz bat espazio batetan mugatzeko, ez dela nahikoa non daogoen esatea, honekin batera noiz daogoen ere esaten ez bada.

—Bai, ondo ikasi duk lezioa, txotxo.

—Baina, irakasleak dienez, lau koordenadako espazio hori ezin pentsa daiteke, errealitate ikusgarri bat gabe, errealitate abstraktu bat duelako, matematikaren bidez pentsagarri bada ere, ezin irajina dezakegula. Honez gainera, ba omen dira matematikan bost, sei, zazpi eta koordenada gehiagotako espazioak eta sistemak; baina, lautakoa osorik abstraktua bada, are* abstraktua-goa dirateke besteok, eta beraz uler ezinagoak.

—Eta, orduan, irakasleak ez dautzue exenplorik bat ere jarri?

—Ez, ezin ipin daiteke bat ere exenplorik, errepre-senta ezina da eta.

—Ez diat nik horrela uste. Hire irakasle horrek euskararik ba daki?

—Ez. Ez da hemengo.

—Ba nioan nik, bai! Euskalduna balitz eta euskara matematikari aplikatzen baleki, exemplo polit bat jarriko zeukezuen, eta ez lau koordenadarekin bakarrik, bai eta bostekin ere.

—Hori bai gauza, osaba! Euskara erdara baino hobe da, beraz, errelatibitate teoria hori esplikatzeko?

—Bai horixe! Eta herorrek ikusiko duk laster. Begira! Har dezagun aditz bat, IZAN, kasu.

—Bai, eta zer?

—Aditz honek pertsona bakar baten kontua ematen daukanean, koordenada bakar bat duela esan zezaquegun. Honela: aita DA. Horra hor koordenada bakar bat.

—Bai, egia da.

—Orain beste pertsona bat sartzen badugu, «Joseri aita ZAIO», esate batez, koordenada bi ditiagu. Bai eta UKAN aditzarekin ere: Josek dirua DU.

—Bai, egia horixe ere.

1. Hiketazko aditz formak

diatekek, dateke
diat, dut
ditiagu, ditiugu
duk, du
gaituk, gara
nioan, nioan, esaten nuen
zezakuegu, dezakegu,
daiegu
zlok, dio, deutso

2. Hiketa gabeko aditz formak

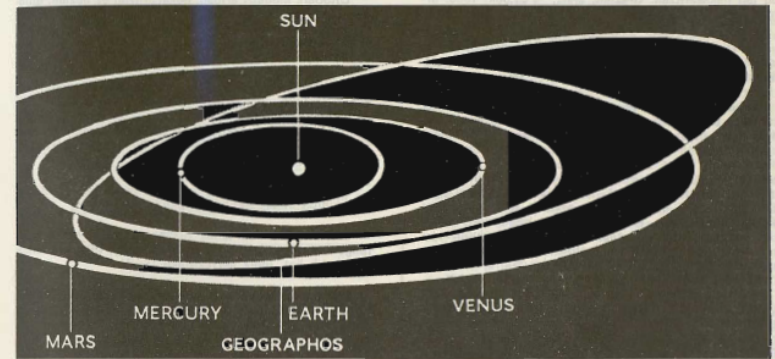
dakusat, dakust, ikusten dut
dio, deutso
zaiku, jaku, zaigu
zaiku, jaku
zeuden, egozen
zeukezuen, euskezuen,
zizekuen
zitekeen, eiteken

ANAITASUNA

220. zenb.

1971.eko Urriaren 15koa

Jardin Txikerra, 1. BILBAO-12
Tel. 43 18 37

ERRELATIBITATEAREN TEORIA

Denok entzun dugu sarritan, ba dela Einsteinek aurkitutako teoria iraultzaile* bat: errelatibitatearen teoria. Baina ez dakiegun*, zertan datzan* da. Horrela, bada, ikus dezagun haren desarrolloa sortu zanetik, gero izan dituen ondorioak ikusi ahal izateko.

Joan den mendearan* bukaerako zientzi gizonak guztiz zeuden harroturik beren jakituriaz, eta Fisikaren alorrean* dena eginda zegoela pentsatzen zuten. Hala ere, gauza bat eskapatzen zitzaaien beren eskuetatik, eta hau zen: Munduaren mugimendu absolutua. Mugimendu honetaz baliatuz, Uniertsuaren zentroa aurkituko zuten, zenbait* misterio argituz.

Horretarako, esperientzia batzuk egin zituzten, argiaren abiada* direkzio desberdinetan neurtzeko; baina bertan agertzen zen, abiada hau berdina zela direkzio guztietan, eta hau esplikatu ezin zen teoria zaharraz. Hasi joren orduan pentsatzen, eter unibertsal bat zegoekela espazioan, eta honi postulatu zizkieten propietate ba-

tzuk. Eterrak ez zuen auzia argitzen eta ez hori bakarrik, zeren* buruhauste berriak ekartzen baitzituzten. Garai zientifikoa* pixka bat etsirik* zudelarik, ba datorgiku gero horren frutu legez* gazte bat, Albert Einstein, eta soluzio ausart* batekin erantzun harrigarri batzuk aurkitzen ditu.

Zer egin zuen Einsteinek? Zertan datza* haren meritu*? Einsteinek, esperientzien erresultuak ikusiz, eta zer hori ezin zitekeela konpon* pentsamolde klasikoaz, postulatu bat onartu zuen: Argi abiadak ez duela depen-

dentziarik sistema inertzialean ez eta foko abiadan; argi abiada absolutu bat dela, hots*, ez dela erlatiboa. Horrela, Munduaren abiada absolutu aurkitzeko esperantza galduta zen. Mugimendu guztiak errelatiboak dira, argiarena ezik, beraz absolutua baita.

Postulatu horren ondorioak harrigarriak agertzen zitzaizkien garai zientifikoa; harrigarriagoak oraindiko «zentzu komun»-ari, edo, hobeto esanda, garai zentzu komunari, beronentzat uler ezinak baitziren. Ondorio hoik izan dira, Fisika irauli dutenak. Bestalde, esperientziak erakutsi daukete postuluaren zuzentasuna; eta hau dugu azkenengo terminuan Einsteinen hipotesiaren balioaren justifikazioa.

Ikus ditzagun ondorio hauetatik batzuk, zeren*, klarrak izateko, ez baitzaiku komeni larregi* sartzerik. Denok dukegu espazioaren ideialaren bat; eta ideia honetan, dudarik gabe, hiru koordenada kontsideratzen dugu, hau da, espazio hau luze, zabal eta garai dateke*. Espazio honi Euklidesen espazioa deritza. Einsteinek, errealitatea deskribitzeko, beste koordenada bat behar zela esan zuen, denboraren koordenada alegia*; eta honela Minkowski-ren espazioa dateko* errealitateari. Espazio honetako puntu bakoitzari gertakari bat dagokio, edo, beste era batez esanda, puntu bakoitzak zer eta non jazo* den erakusten dauku. Baina gertakari honek, segun nondik, zer sistematik aztertzen den, koordenada desberdinak izanen ditu. Horrela, sistema batetik ikusirik, simultaneo diren gertakari bi, beste sistema batetik memento* desberdinetan gertatzen dira.

Euskaltzale autodidakta ekintzaileen ekina

Batasunaren kutxa

Gabriel Aresti
1933-1975

Xabier Kintana
1946

Euskara Batua zertan den (1974)

Txillardegui
1929-2012

Euskara ikasteko irakasmaterialak: Euskalduntzen metodoa

Imanol Berriatua
1914-1981

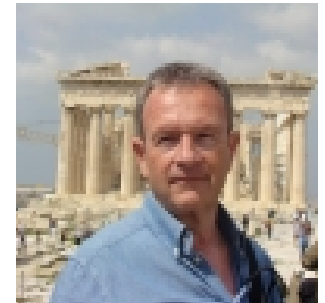
Xabier Kintana
1946

Rikardo Badiola
1948

Jon Aurre
1954

Juan Luis Goikoetxea
1947

Juanjo Zearreta
1947-2009

Irakaskuntza Orokor eta Ertainerako irakasmaterialak

IKASTOLAKO LIBURUTEGIA

Hiazinto Fernandorena
1930-2017

Iñaki Zarraoa

Irakaskuntza Orokor eta Ertainerako irakasmaterialak

Ikastoiako Liburutegia → Donostiarako ZERU → *Elhuyar* taldea

Hiazinto Fernandorena
1930-2017

Elhuyar taldea
1974

Luis Mari Bandres
1944-2009

Iñaki Azkune
1945

Andoni Sagarna
1947

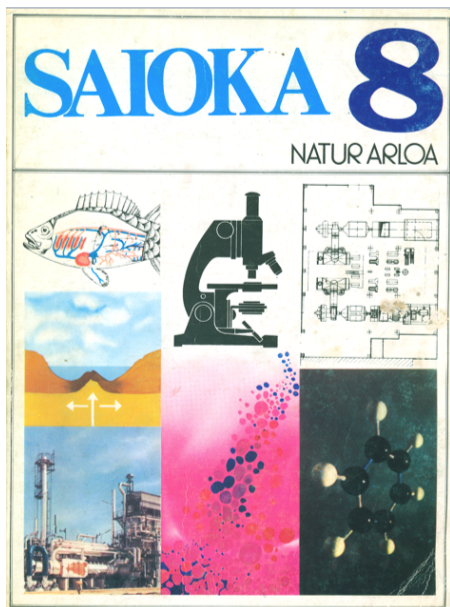
Pedro M. Etxenike
1950

Mikel Zalbide
1951

Irakaskuntza Orokor eta Ertainerako irakasmaterialak

IKER taldea - SAIOKA

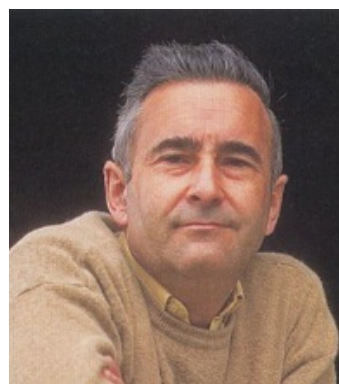
Karmele Baelo

Kepa Matinez de Lagos

Xabier Mendiguren

Xabier Kintana

Imanol Añon
1946-2016

Iñaki Antiguiedad

Unibertsitateko irakasmaterialak

Leioako ZEKT taldea

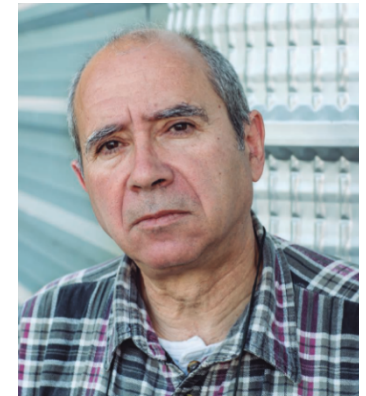
Jazinto Iturbe

Jesus Mari Txurruka

Martxel Ensunza

Kepa Altonaga

Iñaki Antiguiedad

Joserra Aihartza

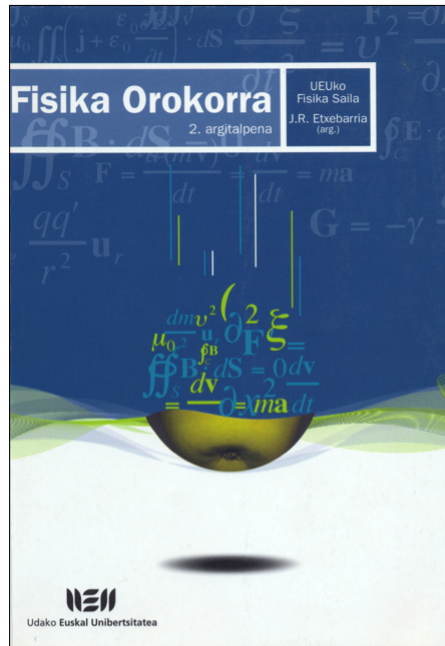
Maria Jesus Esteban

Unibertsitateko irakasmaterialak

Leioako fisikariak

Juan Mari Agirregabiria

Nerea Zabala

Patxi Ugalde

Txema Pitarke

Fernando Plazaola

Unibertsitateko irakasmaterialak
Udako Euskal Unibertsitatea (UEU)

Ipar Euskal Herrian sortua, 1973an.

Haritschelar
1923-2013

Xarriton
1921-2017

Santamaria
1909-1997

Txillardeggi
1929-2012

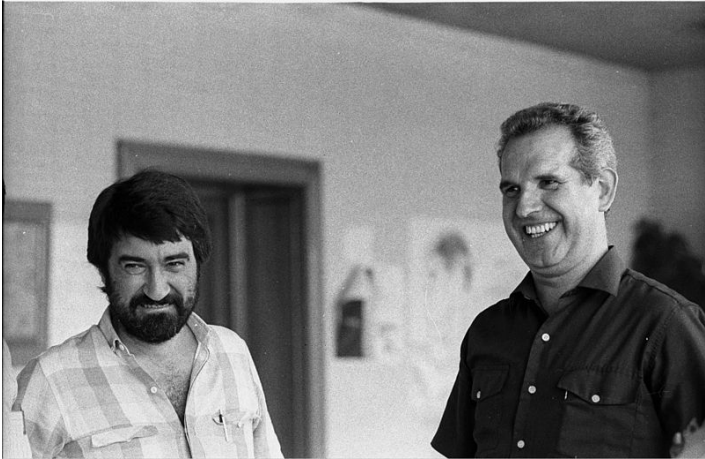
Goienetxe
1942-2004

Unibertsitateko irakasmaterialak

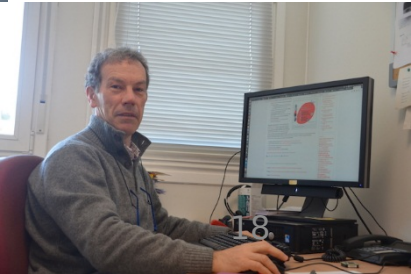
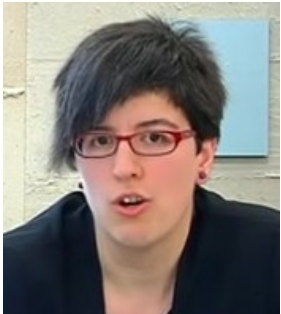
UEUren zuzendariak

Manex Goienetxe

Baleren Bakaikoa eta Martin Orbe

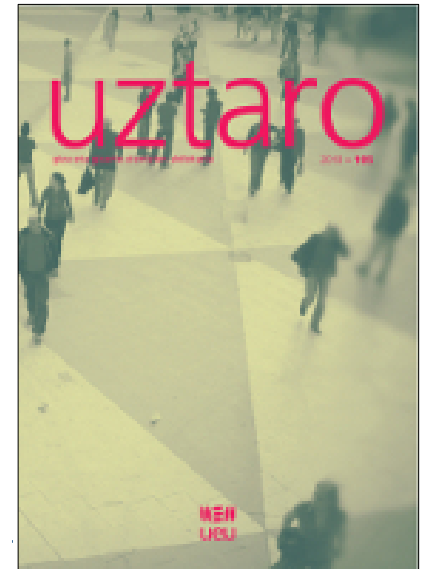

Unibertsitateko irakasmaterialak

Uztaro, giza eta gizarte-zientzien aldizkaria

Gidor Bilbao eta Jokin Apalategi

105 zenbaki

Aldizkari elektronikoak:

Aldiri

Arkitektura

Kondaira

Historia

Osagaiz

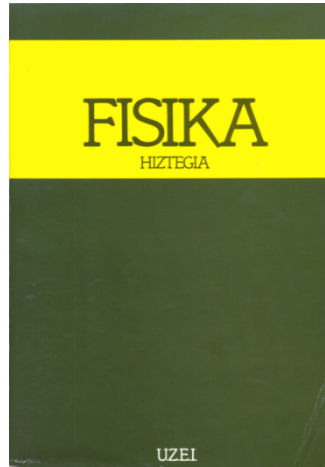
Osasuna

Hiztegi teknikoak eta terminologia-lana

UZEIren sorrera (1978)

1976

1979

2000

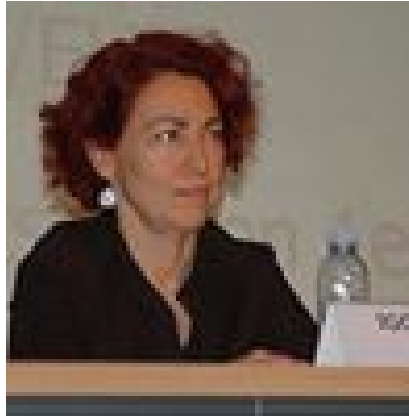
2009

UZEIren lanean oinarriturik Eusko Jaurlaritzak *Euskalterm* izeneko terminologia-banku publikoa sortu du.

Euskaltermek Terminologia Batzordeak landutako terminologia ere biltzen du.

Hiztegi teknikoak eta terminologia-lana

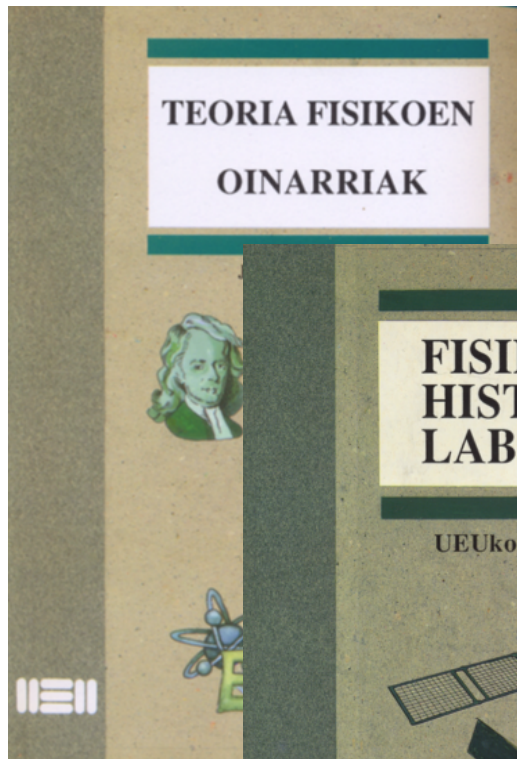
TSE programa 2008

Igone Zabala

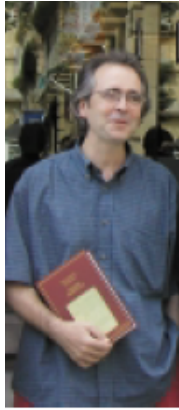
- Terminologia Sareak Ehunduz (TSE) programa
  - *Garaterm*, Euskararen erregistro espezializatuen garapena ikertzeko lan-ingurunea.
  - *Garaterm* corpora
  - *Erauzterm*, euskarazko terminoak erauzteko tresna erdiautomatikoa (*Elhuyar* eta IXA taldea)
  - TZOS, Terminologia Zerbitzua Online System

Ikasleentzako dibulgazio-testu originalak

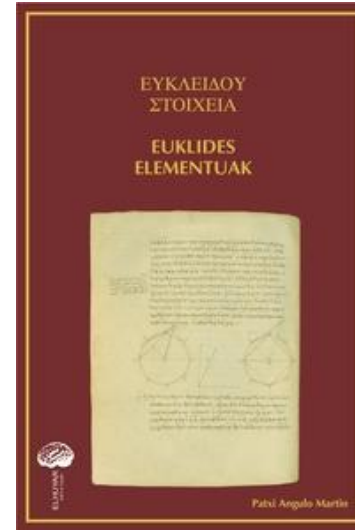

Testu teknikoekoen itzulpengintza

Testu klasiko unibertsalak:
*Hizkuntza guztietara itzuliak
izatea merezi dutenak*

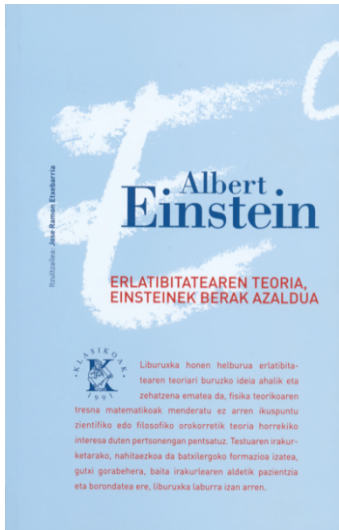
Patxi Angulo

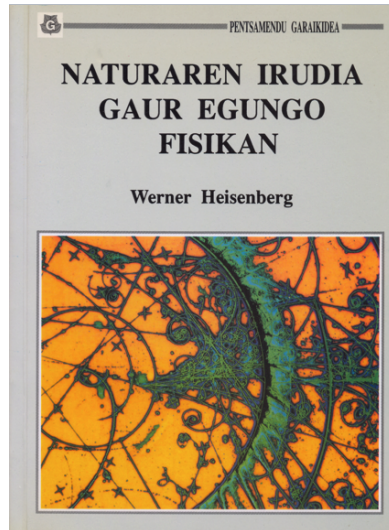
Elhuyar

UEU

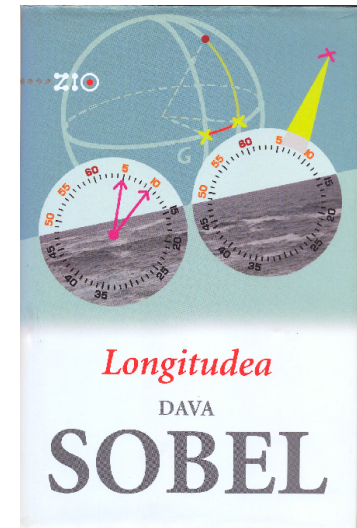
Klasikoak

Gaiak

Elhuyar

ZIO-EHU 23

Unibertsitateko irakasmaterialak

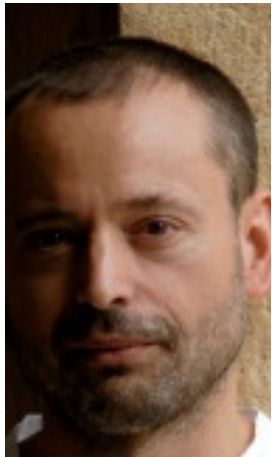
UEUko argitalpen-zerbitzuko langile eta zuzentzaileak

Mari Karmen Menika eta Nekane Intxaurtza

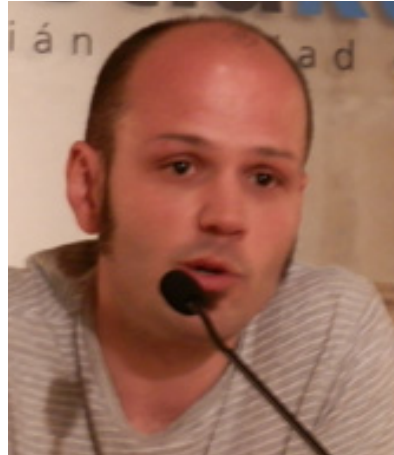
Unai, Ander, Nekane, Marije eta Emilio

Alfontso Mujika

Arantza Bilbao

Iñigo Roque

Ander Altuna

422 liburu (guztira 1559 egile)

Ortotipografiako lanak

Zuzentzaile-lanean bereziki aipatu nahi nuke adierazpen matematiko-fisikoen ortotipografia.

Martxel Ensunza adiskidearen tesitik abiatu.

EIMA programako lankidetzara.

Andres Alberdi

Iraultza kultural handiak

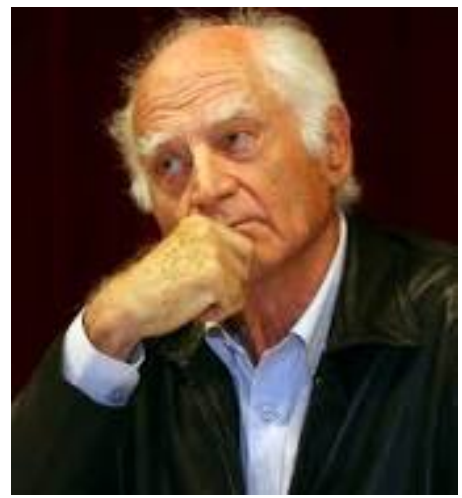
0. Ahozko hizkuntza

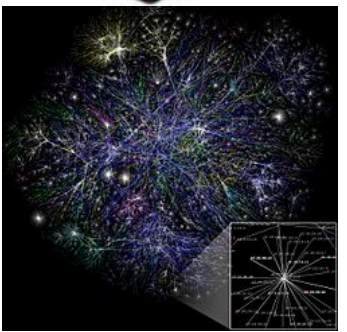
1. Hizkuntza idatzia

2. Inprenta

Michel Serres, 1935

3. PCa eta Internet

0.

Big-banga

Ahozko hizkuntza

Kreazioa

- *Gizakiaren sorrera*
- *Gizateriaren sorrera*

Iraultza kultural handiak

1.

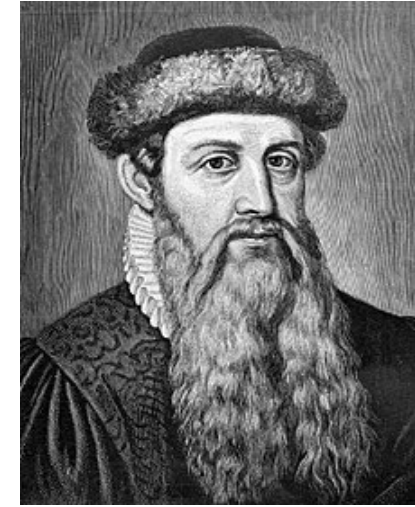
Hizkuntza idatzia

- Testu finkoa
- Legea
- Erlijioa
- Hiria

Iraultza kultural handiak

與藥相粘不可取不若燻土用訖再火令
藥熔以手拂之其印自落殊不沾汚昇死
其印為余輩從所得至今保藏
淮南人衛朴精於曆術一行之流也春秋日
蝕三十六諸曆通驗密者不過得二十六
七唯一行得二十七朴乃得三十五唯莊
公十八年一蝕今古算皆不入蝕法疑前
史誤耳自夏仲康五年癸巳歲至熙寧六
年癸丑凡三千二百一年書傳所載日食
凡四百七十五與曆考驗雖各有得失而
朴所得為多朴能不用算推古今日月蝕
但口誦乘除不差一算凡大曆悉是算數
令人就耳一讀即能暗誦傍通曆則縱橫
誦之嘗令人寫曆書寫訖令附耳讀之有
差一算者讀至其處則曰此誤某字其精
如此大業除皆不下照位運籌如飛人眼
不能逐人有故移其一算者朴自上至下
手循一遍至移算處則撥正而去熙寧中
撰奉元曆以無候簿未能盡其術自言得
六七而已然已密於他曆

Bi Sheng
990-1468

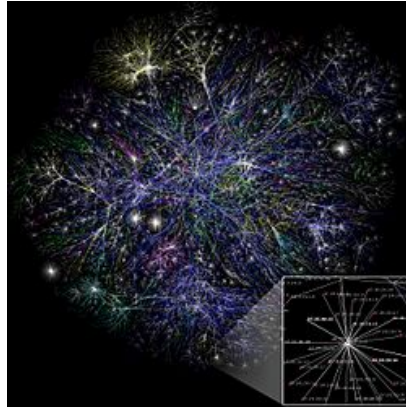

Johannes Gutenberg
1398-1468

2. Inprenta

- Kopia ugari
- Bibliotekak nonahi
- Zientzia modernoa
- Errenazimendua

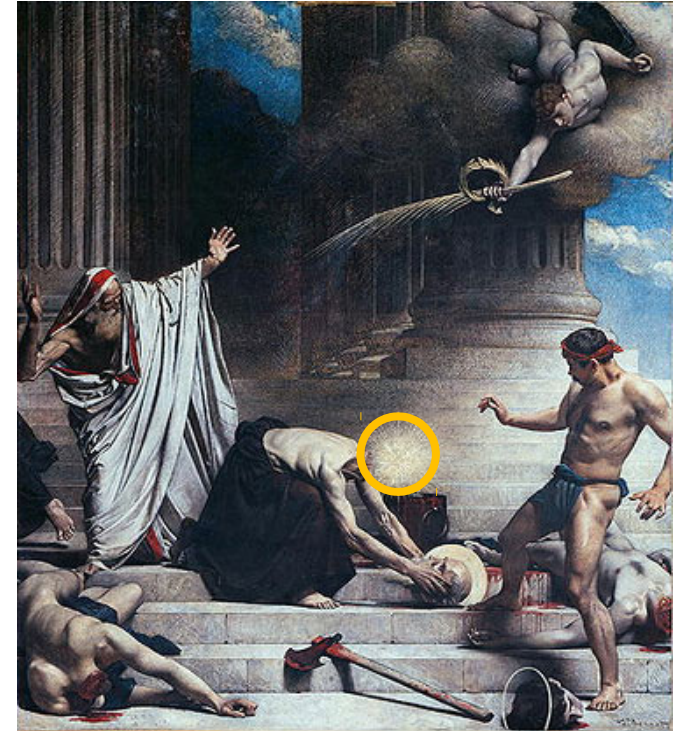
Iraultza kultural handiak

3.

PCa eta Internet

- Memoria mugagabea
- Distantziarik eza
- Biblioteka etxean
- Wikipedia *unibertsala*
- ...

Serres-ek dioenez,
burua galdu dugu...

... eta behartuta gaude
inteligente izatera.

Iraultza kultural handiak

Nola harrapatu gaituzte iraultza horiek euskal hiztunok?

0. Big-banga – Ahozko hizkuntza

Gure *hizkuntza arbasoa* bertan zegoen.

1. Hizkuntza idatzia

Ez dugu aztarna sendorik.

Iruña-Veleia. Epaileak ez dira nor “gertaera zientifikoa” zehazteko.

2. Inprenta

Etxepare, Leizarraga, Axular...

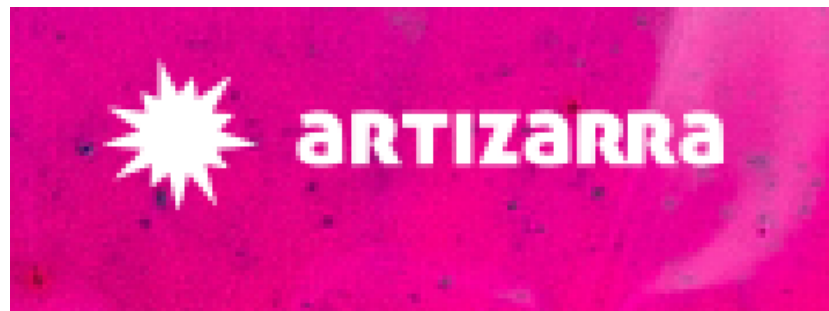
Euskara normalizatu gabe.

3. PCa eta Internet

Azpiegitura linguistikoa prestaturik: euskara batua garaturik.

Hiztun euskaldune komunitate zientifikoa, txikia baina trinkoa

Ikergazte eta Artizarra

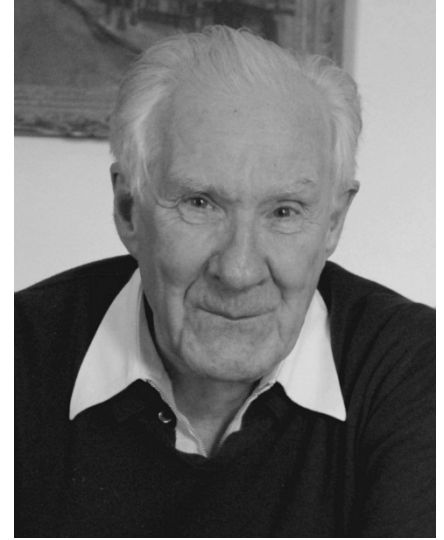

Epilogoa

René Descartes (1596-1650)

Je pense, donc **je suis**

Alain Badiou (1937)

être
izan

*euskara bizirik darabilt;
beraz, euskalduna naiz*

suivre
jarraitu

*euskara bizirik nahi dugu;
beraz, lanean jarraitu behar dugu*

- Ez da inolako sekretua:

euskara arriskuan dago

- Historia kontatzen hasi zenetik, beti egon da arriskuan, inguruko hizkuntzek itolarrian jarria.
- Baina bizirik gaude.
- Neuk azken berrogeita hamar urteotako egoera ezagutu dut.
- Badakit nondik gatozen eta zer lortu dugun.
- Horrek erakutsi dit posible dela bizirik irautea... eta merezi duela.

Inolako bermerik ez dugu bizirik jarraitzeko,
baina...

**txikiak handia bentzi leidi,
asmoz eta jakitez**